

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. De loco tentationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Et in Christo non est dubium, quod cum fatigatus ex itinere sedebat super puteum, quies illa erat delectabilis fessio corpori, & similiter panis suo sano palato erat suavis, & oculis lux solis amabilis, sic de aliis. Sed aliud est loqui de concupiscentia, & delectatione naturali, & aliud est loqui de concupiscentia, & delectatione aduersus spiritum: naturalia siquidem ut sic; non excedunt a re sua ratione, ut per hoc non tendunt aduersus spiritum: sed a ratione necesse est declinare, quae contra spiritum sunt. Quocirca concedendum est, quod nonnullum peccatum est, cum caro concupiscit aduersus spiritum ratione concupiscentiae, seu delectationis aliquid praeter rationem habentis, & non ratione naturalis appetitus aut delectationis. Tentatio autem ab intransfeco, quia aduersus spiritum est: non importat naturales motus absolute, sed praeter rationem.

Super Quaestiones quadraginta prima. Articulus secundus.

Tullus clarus. In corpore uera conclusio Christus commententer tentatus est in deserto: probatur tripliciter, primo, ratione solitudinis; secundum, ratione mysterii, ut scilicet hominem de mundo deserto liberaret; tertio ratione instructionis, ut scilicet doceretur ad meliora tentantibus diabolum inuidere. Omnia clara sunt.

In responsione ad certum perspicie diligenter euangelistas, & inuenies manifeste signata esse haec, quae in litera recitantur de imaginario more & templo. Dicitur autem ad literam Christus tentatus in deserto, quia ibi incipit tentari, ubi & praeter tentatio consummata est.

Et ideo circa tetationem Christi A considerandum est, quid propria voluntate fecit, & quid a diabolo passus fuit: quod enim tentatori se offerret, fuit propriae voluntatis. unde dicitur Matthaeo 4. Ductus est Iesus in desertum a spiritu, ut tentaretur a diabolo: quod Gregorius * intelligendum dicit de Spiritu sancto, ut scilicet illuc eum spiritus suus duceret, ubi eum ad tentandum spiritus malignus inueniret: sed a diabolo passus est, ut assumeretur, vel supra pinnaculum templi, vel etiam in monte excelsum valde. Nec est mirum (ut Gregorius dicit) si se ab illo permisit in montem duci, qui se permisit a membris ipsius crucifigi. Intelligitur autem a diabolo assumptus, non quasi ex necessitate, sed quia (ut Origenes * dicit super Lucam) sequebatur eum ad tentationem, quasi athleta sponte procedens.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut Apostolus dicit, Christus in omnibus tentari uoluit absque peccato. Tentatio autem quae est ab hoste, potest esse sine peccato: quia fit per solam exteriorum suggestionem. Tentatio autem quae est a carne, non potest esse sine peccato: quia huiusmodi tentatio fit per delectationem, & concupiscentiam. Et sicut Augustinus dicit, nonnullum peccatum est, quando caro concupiscit aduersus spiritum. Et ideo Christus tentari uoluit ab hoste, sed non a carne.

ARTICVLVS II.

Utrum Christus in deserto tentari debuerit.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod Christus non debuerit tentari in deserto. Christus enim tentari uoluit propter exemplum nostrum, ut dictum est: * sed exemplum debet manifeste proponi illis, qui sunt per exemplum informandi, non ergo debuit in deserto tentari. Et praeterea Chrysostomus * dicit super Mattheum, quod tunc maxime instat diabolus ad tentandum, cum uiderit solitarios: unde & in principio mulierem tentauit, sine viro eam inueniens: & sic uideatur per hoc, quod in deserto iuit, ut tentaretur, quod tentationi se exposuit. cum ergo eius tentatio sit nostrum exemplum, uideatur quod etiam alij debeant se

ingerere ad tentationes suscipiendas: quod tamen uidetur esse periculosum, cum magis tentationum occasiones vitare debeamus.

Præterea Matthaeo quarto ponitur secunda Christi tentatio, qua diabolus Christum assumpsit in sanctam ciuitatem, & statuit eum super pinnaculum templi: quod quidem non erat in deserto. non ergo tentatus est solum in deserto.

SED CONTRA est, quod dicitur Marci primo, quod erat Iesus in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur a Satana.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut dictum est * Christus propria voluntate se diabolo exhibuit, ad tentandum, sicut etiam propria voluntate membris eius se exhibuit ad occidendum, alioquin diabolus uenire ad eum non auderet. diabolus autem magis attentat aliquem, cum est solitarius: quia, ut dicitur Ecclesiastici quarto, si quisquam preualuerit contra unum, duo resistunt ei. & inde est, quod Christus in desertum exiuit, quasi ad campum certaminis, ut ibi a diabolo tentaretur. unde Ambrosius * dicit super Lucam, quod Christus agebatur in desertum consilio, ut diabolum prouocaret. nam nisi ille certasset, scilicet diabolus, non iste uicisset, id est Christus. Ad dicit autem & alias rationes, dicens hoc Christum fecisse mysterio, ut Adam de exilio liberaret, qui scilicet de paradiso in desertum eiectus est, & exemplo, ut ostenderet nobis diabolum ad meliora tendentibus inuidere.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Christus proponitur omnibus in exemplum per fidem, secundum illud Hebr. 12. Aspicientes in Auctorem fidei, & consummatorem Iesum. Fides autem (ut dicitur Romano. 10.) est ex auditu, non autem ex uisu. Quinimmo Ioa. 20. dicitur, Beati qui non uiderunt & crediderunt. & ideo ad hoc, quod tentatio Christi esset nobis in exemplum, non oportuit quod ab hominibus uideretur, sed sufficiens fuit, quod hominibus narraretur.

AD SECVNDVM dicendum, quod duplex est tentationis occasio. Una quidem ex parte hominis, pura cum aliquis se peccato propinquum facit, occasiones peccandi non euitans. Et talis occasio tentationis est uitanda, sicut dictum est * Loth. Genes. 19. Ne steteris in omni regione circa Sodomam.

Alia uero tentationis occasio est ex parte diaboli, qui semper inuidet ad meliora tendentibus, ut Ambrosius dicit. Et talis tentationis occasio non est uitanda. Unde dicit Chrysostomus * super Mattheum, quod non solum Christus ductus est in desertum a Spiritu, sed omnes filii Dei habentes Spiritum sanctum: non enim sunt contenti sedere otiosi, sed Spiritus sanctus urget eos aliquod magnum apprehendere opus, quod est esse in deserto, quantum ad diabolum: quia non est ibi iniustitia, in qua diabolus delectatur. Omne etiam bonum opus est desertum, quantum ad carnem & mundum: quia non secundum uoluntatem carnis, & mundi. Talem autem occasionem tentationis dare diabolo, non est periculosum, quia magis est auxilium Spiritus sancti, qui est perfecti operis actor, quam impugnatio diaboli inuidentia.

AD TERTIVM dicendum, quod quidam dicunt omnes tentationes factas fuisse in deserto: quorum quidam Tertia S. Thomae. § 3 dicunt.

art. preced. ad 2.

li. 4. in Luc. in tit. de ductu Iesu in desertum non longe a fine tom. 5.

art. preced. ad 2. & 2. 2. 98. artic. 4. ad 2.

Amb. lib. 4. in Luc. de ductu Iesu in desertum non procul a fine tom. 5. ho. mil. 5. in Mat. in opere imperfecto, in 3. pa. a prin. ca. 2.

dicunt, quod Christus ductus est in sanctam ciuitatem, non realiter, sed secundum imaginariam visionem: quidam autem dicunt, quod etiam ipsa ciuitas sancta, id est, Hierusalem, desertum dicitur: quia erat derelicta a Deo: sed hoc non est necessarium, quia Marcus dicit, quod solum in deserto tentabatur a diabolo: non autem dicit, quod solum in deserto.

¶ Super Questionis quadragesimae prima Articulum tertium.

ARTICVLVS III.

Utrum Christi tentatio debuerit esse post ieiunium.

Titulus clarus, In corpore vna conclusio: Conuenienter post ieiunium Christus tentari uoluit. Probatur tripliciter. Omnia clara sunt.

q. praeced. art. 2.

Homi. 16. in euang. circa mcd.

In responsione ad secundum noli despicere expositione Bedae de tentationibus aliis ante illas tres nominatas: quoniam posuit saepe diabolus varias corporeas similitudines formare ad tentandum Christum; sicut legimus, quod ad tentandum Antonium transformauit.

In responsione ad tertium, habes duas responsiones. Alteram ex Ambrosio, quod diabolus recessit ulque ad tempus passionis per sua membra aperte pugna: alteram, quod per sua membra pugnando, rediit etiam tentans de tristitia, & odio proximorum: excitatio quippe tot aduersantium, & querentium eius mortem, tentatio erat Christi ad odio habendum illos, & contristandum de illis prosequentibus.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod Christi tentatio non debuerit esse post ieiunium. Dicitur enim supra, quod Christum non decebat conuersationis austeritas: sed maximae austeritatis fuisse videtur, quod quadraginta diebus, & quadraginta noctibus nihil comederit: quia scilicet in illis diebus nullum omnino cibum sumpsit, ut Greg. * dicit, ergo non videtur, quod debuerit huiusmodi ieiunium tentationi praemittere.

¶ 2 Præterea. Mar. primo, dicitur, quod erat in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur a Satana: sed quadraginta diebus, & quadraginta noctibus ieiunauit, ergo videtur, quod non post ieiunium, sed simul dum ieiunaret, sit tentatus a diabolo.

¶ 3 Præterea. Christus non legitur, nisi semel ieiunasse: sed non solum semel fuit tentatus a diabolo: dicitur enim Luc. 4. quod consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus, sicut ergo secundae tentationi non praemissit ieiunium, ita nec primae praemittere debuit.

SED CONTRA est, quod dicitur Matthæ. 4. Cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit & tunc accessit ad eum tentator.

RESPON. Dicendum, quod conuenienter Christus post ieiunium tentari uoluit. Primo quidem, propter exemplum: quia cum omnibus (sicut dicitur est *) imminet se contra tentationes tueri, per hoc quod ipse ante tentationem futuram ieiunauit docuit quod per ieiunium nos oportet contra tentationes armari, unde inter arma iustitiae Apostolus ieiunia connumerat, secundum ad Corinth. 6. Secundo, ut ostenderet, quod etiam ieiunantes diabolus aggreditur ad tentandum, sicut alios, qui bonis operibus vacant: & ideo sicut post baptismum, ita post ieiunium Christus tentatur, unde Chrysostomus * dicit super Matthæum, ut discas quam magnum bonum est ieiunium, & qualiter scutum est aduersus diabolum, & quoniam post baptismum non lasciuia, sed ieiunio intendere oportet, ideo Christus ieiunauit, non ieiunio indigens, sed nos instruens. Tertio, quia post ieiunium secuta est esuries, quae dedit dia-

gr. 1. Hierus q.

Homi. 13. in Matthæ. pau lo post prin. tom. 2.

F bolo audaciam eam aggrediendi, sicut dictum est. * Cum autem esuriit Dominus (ut Hilarius dicit super Matthæ. 4.) non fuit ex surreptione inedia, sed natura suae hominem dereliquit: non enim erat a Deo diabolus: sed a carne vincendus, unde etiam ut Chrysostomus * dicit, non ultra processit in ieiunando, quam Moyses, & Helias, ne incredibilis videretur carnis assumptio.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Christum non decebat conuersatio austerioris vitae, ut se communem exhiberet illis, quibus praedicauit, nullus autem debet assumere praedicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus, sicut & de Christo dicitur, Actuum 1. quod cepit Iesus facere & docere: & ideo Christus statim post baptismum austeritatem vitae assumpsit, ut doceret post carnem edomitam, oportere alios ad praedicationis officium transire, secundum illud Apostoli, Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum aliis praedicauro, ipse reprobus efficiar.

AD SECVDVM dicendum, quod verbum illud Marci, potest sic intelligi, quod erat in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, quibus scilicet ieiunauit: quod autem dicitur, Et tentabatur a Satana, intelligendum est, non in illis quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, quibus ieiunauit, sed post illos, eo quod Matthæ. dicit quod cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus postea esuriit, ex quo sumpsit Tentator occasionem accedendi ad ipsum, unde & quod subditur, Et angeli ministrabant ei, consecutiuè intelligendum esse ostenditur, ex hoc, quod Matthæ. quarto dicitur, Tunc reliquit eum diabolus, scilicet post tentationem, & ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei: quod vero interponit Mar. eratque cum bestiis, inducitur, secundum Chrysostomum * ad ostendendum quale erat desertum, quia scilicet erat inuium hominibus, & bestiis plenum. Tamen secundum expositionem Bedae * dominus tentabatur quadraginta diebus, & quadraginta noctibus: sed hoc intelligendum est non de illis tentationibus visibilibus, quas narrat Matthæ. & Lucas, quae manifeste factae sunt post ieiunium: sed de quibusdam aliis impugnationibus, quas forte illo ieiunii tempore Christus est a diabolo passus.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut Ambrosius * dicit super Lucam, recessit diabolus a Christo usque ad tempus. quia postea non tentaturus, sed aperte pugnaturus aduenit, tempore scilicet passionis. Et tamen per illam impugnationem videbatur Christum tentare de tristitia, & odio proximorum: sicut in deserto de delectatione gulae, & contempu Dei per idololatriam.

ARTICVLVS IIII.

Utrum fuerit conueniens ordo & modus tentationis Christi.

¶ Super Questionis quadragesimae prima Articulum quartum.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod Christus non fuerit conueniens tentationis modus & ordo. Tentatio enim diaboli ad peccandum inducit: sed si Christus subuenisset corporali fami, conuertendo lapides in panem,

Titulus de modo & ordine. Ordo ad ipsas tentationes iter se respicit, quae prima, quae secunda, quae tertia. Modus & ordo simul, ad singulas respiciunt tentationes, quo